

Jaarverslag 2001

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
Voor partnership in de veehouderij.....	2
Praktijkonderzoek: resultaten om te gebruiken.....	4
Moeilijk jaar voor praktijkcentra	12
Kennisoverdracht: praktisch & toepasbaar!.....	20
Omzet in de lift.....	22
Personeel & Organisatie.....	23
Internationale Samenwerking	24

Colofon

Uitgever:

Praktijkonderzoek Veehouderij
Postbus 2176, 8203 AD Lelystad
Telefoonnr.: 0320 - 293 211
Fax: 0320 - 241 584
E-mail: info@pv.agro.nl
Internet: <http://www.pv.wageningen-ur.nl>

Redactie en fotografie:

Afdeling Voorlichting en Facilitaire Zaken

Drukker:

Drukkerij Cabri bv, Lelystad

ISSN 1385-0121

Eerste druk 2002 / oplage 6500

Copyright Praktijkonderzoek Veehouderij

Het is verboden zonder schriftelijke toestemming van de uitgever deze publicatie of delen van deze publicatie te kopiëren, te vermenigvuldigen, digitaal om te zetten of anderszins op een andere wijze beschikbaar te stellen.

Voor u ligt het jaarverslag van het Praktijkonderzoek Veehouderij. Voor het PV is dit jaar weer veel gebeurd.

De reorganisatie van het Praktijkonderzoek Veehouderij is formeel afgerond. Alle personeel is medio 2001 in dienst getreden bij de Stichting DLO. Veel oudere medewerkers hebben gebruik gemaakt van een regeling voor vervroegde uit-treding. Daardoor is gedurende een deel van het jaar sprake geweest van onderbezetting. Inmiddels is het door het aan-trekken van, vaak jonge, nieuwe medewerkers weer mogelijk het onderzoek en de kennisexploitatie adequaat aan te pakken. Het Praktijkonderzoek Veehouderij is binnen het verband van Wageningen-UR een aparte BV. Het marktgerichte karakter van het Praktijkonderzoek Veehouderij komt hiermee tot uitdrukking.

Het PV is nauw verbonden met de ontwikkelingen in de vee-houderijsectoren. De MKZ-crisis heeft het PV in al haar gele-dingen dan ook zeer beroerd. Ingrijpende maatregelen waren nodig om de praktijkcentra te vrijwaren van het MKZ-virus. Veel activiteiten werden opgeschort ter voorkoming van ver-spreiding van het virus. De bekende Open Dagen op de Waiboerhoeve werden voor het eerst in 30 jaar afgelast. Er is intensief meegeleefd met bedrijven waarop nood-gedwongen de dieren moesten worden geruimd. Hoewel de directe schade voor het PV beperkt bleef, zijn extra kosten gemaakt uit oogpunt van bedrijfshygiëne. Ook werden de inkomsten gemist uit geplande thema- en studiedagen.

Doordat de meeste praktijkcentra bedrijfsgebouwen hebben die rond de 25 jaar oud zijn stond het Praktijkonderzoek Veehouderij de afgelopen jaren voor veel investeringen voor nieuwbouw of renovatie. Daarnaast zorgt de verplaatsing van de praktijkcentra in Rosmalen en Beekbergen naar Lelystad ook voor de nodige bouwactiviteiten. Ook op dat gebied is er dit jaar veel gebeurd, o.a. met de opening van het Proefbedrijf Varkens en de start van de nieuwbouw van Aver Heino.

In september is afscheid genomen van dr.ir. Leo den Hartog. Hij heeft, na een intensieve periode leiding gegeven te hebben aan het praktijkonderzoek, de overstap naar het bedrijfsleven gemaakt. Zijn benoeming tot buitengewoon hoogleraar aan de Universiteit Wageningen maakt het mogelijk dat jonge mensen profijt kunnen hebben van zijn kennis, inzicht en ervaring, zoals het Praktijkonderzoek Veehouderij dat heeft gehad in de afgelopen jaren.

Het Praktijkonderzoek Veehouderij heeft medewerkers met kennis van zaken en ambities en heeft goede faciliteiten. Daarmee heeft het PV een goede uitgangspositie om als herkenbare organisatie binnen Wageningen-UR maar ook op de (inter)nationale onderzoeksmarkt, een belangrijke rol te vervullen.

Ik wens u veel leesplezier!

ir. G.N. Kok, directeur Praktijkonderzoek Veehouderij

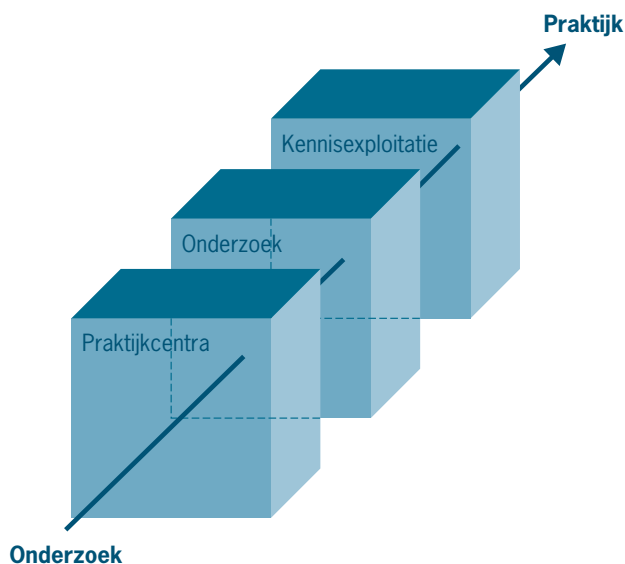

Voor partnership in de veehouderij

Praktijkonderzoek Veehouderij: een unieke mix van expertises

Praktijkonderzoek Veehouderij is uniek door de integratie van de verschillende onderzoeksexpertises op veehouderijgebied binnen één instelling.

De herkenbaarheid van het Praktijkonderzoek Veehouderij komt tot uiting in de onderlinge verbondenheid van de praktijkcentra, onderzoeksafdelingen en kennisexploitatie. In onderstaande figuur staat de samenhang.

Praktijkonderzoek Veehouderij op veel niveaus werkzaam

Het Praktijkonderzoek Veehouderij richt zich op verschillende niveaus: dier of gewas, bedrijf, regio en sector. Wij zoeken naar duurzame oplossingen en verbeteringen in de dagelijkse praktijk. De nadruk ligt op bedrijfsniveau, zodat de resultaten direct toepasbaar zijn in de praktijk. De klanten verwachten een bundeling van wetenschappelijke- en praktijkkennis. Doel van het Praktijkonderzoek Veehouderij is niet alleen het genereren van kennis, maar deze ook bij de gebruiker brengen. De kennisoverdracht is daarom naast het onderzoek een andere belangrijke pijler van het praktijkonderzoek. Veehouders, het bedrijfsleven, landelijke en provinciale overheden, landbouwonderwijs en –voorlichting en maatschappelijke organisaties maken gebruik van de kennisbron voor de praktijk die Praktijkonderzoek Veehouderij is. Veel van onze onderzoeksresultaten zijn via de Internetsite vrij opvraagbaar.

Samenwerking Praktijkonderzoek Veehouderij binnen Wageningen-UR

Samen met het Departement Dierwetenschappen (DW) van Wageningen Universiteit, het Instituut voor Dierhouderij en Diergezondheid (ID-Lelystad) en het Rijks Instituut Visserij Onderzoek (RIVO) in IJmuiden vormt het Praktijkonderzoek Veehouderij de Kenniseenheid Dier van Wageningen Universiteit en Research Centre. De Kenniseenheid Dier werkt nauw samen met de Faculteit Diergeneeskunde in Utrecht.

Binnen de Kenniseenheid Dier kan gemakkelijk samengewerkt worden met andere onderzoeksorganisaties om de klant optimaal te bedienen. Daarnaast zijn er nog vier andere Kenniseenheden binnen Wageningen UR waarbij het Praktijkonderzoek Veehouderij ook deelneemt in onderzoeksprojecten. Het schema onderaan deze pagina geeft de positie binnen Wageningen-UR weer.

Het Praktijkonderzoek Veehouderij vormt de brug tussen het strategische en fundamenteel onderzoek en de toepassing van de resultaten in de veehouderijpraktijk.

PV klaar voor de toekomst met ISO-certificaat

Op 27 november heeft Kees van Ast, vice-voorzitter van de Raad van Bestuur van Wageningen-UR, het certificaat NEN-ISO-9001:1994 officieel aan Gerrit Kok overhandigd. Het kwaliteitssysteem is PV-Q genoemd, waarbij de Q voor Quality staat. Met PV-Q zijn de drie werkwijzen van de vroegere fusiepartners bijeengebracht en is een nieuwe start gemaakt. 25 mensen zijn opgeleid tot interne auditor om het functioneren van het systeem te bewaken. Deze mensen hebben in het voortraject intensief meegewerkt.

Met PV-Q is het helder hoe de organisatie werkt. Daar doet iedereen zijn voordeel mee.

De beoordeling en certificatie is uitgevoerd door het bedrijf Det Norske Veritas (DNV), Veritas staat voor waarheid. Dit bedrijf beoordeelt jaarlijks of het PV voldoet aan de voorwaarden om het certificaat te behouden.

Wageningen UR Kenniseenheid

Plant

Dier:

- PV
- DW
- ID
- RIVO

Groene
Ruimte

Maatschappij

Agrotechnologie en
voeding

Praktijkonderzoek: resultaten om te gebruiken

Het uitvoeren van praktijkgericht onderzoek behoort tot de kernactiviteiten van het Praktijkonderzoek Veehouderij. In dit hoofdstuk komen per sector enkele opvallende zaken aan de orde.

Rundvee, schapen en paarden

Efficiënter gebruik meststoffen

Efficiënt gebruik van meststoffen, binnen de kaders van de huidige en toekomstige wetgeving, staat centraal in het onderzoek. De aanvoer van kunstmest bepaalt in belangrijke mate het stikstofoverschot van een melkveebedrijf. De stikstofjaarwijzer berekent hoeveel kunstmest aangevoerd kan worden, rekening houdend met de toegestane verliesnormen.

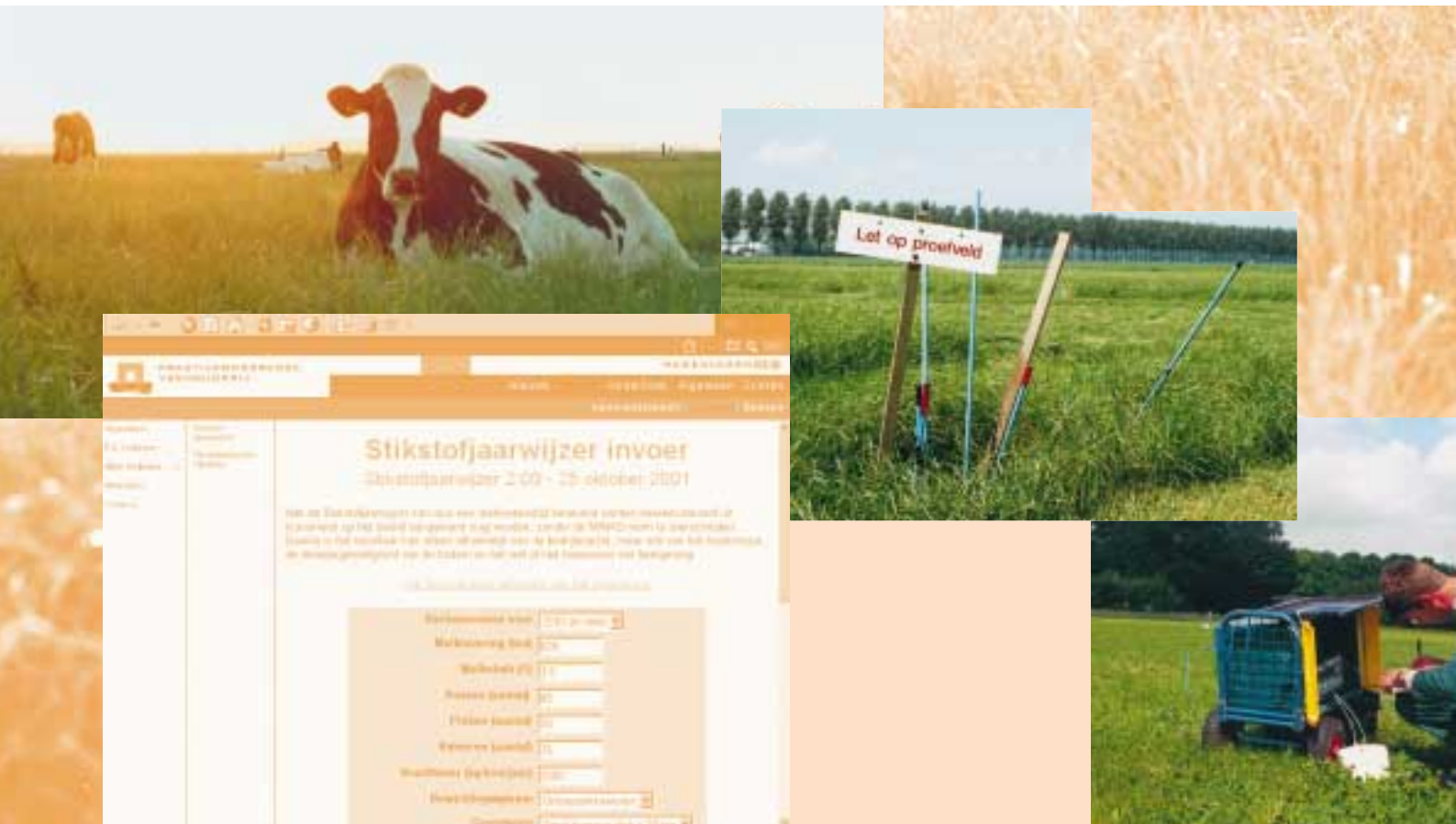
In het bemestingsonderzoek op grasland ligt de nadruk op een optimaal gebruik van dierlijke mest. Het gaat om meer dan alleen "gangbare" drijfmest. Compost, potstalmest en toevoegmiddelen zijn de nieuwe trefwoorden. Alhoewel stikstof nu in het middelpunt van de belangstelling

staat, kijken we al vooruit naar wat er mogelijk komen gaat. In meerjarige proefvelden op zand, klei en veen meten we de effecten van scherpe fosfaatverliesnormen op de productie en kwaliteit van grasland.

Weidegang dient mogelijk te blijven

Weidegang voor melkvee is belangrijk voor toekomstige grondgebonden melkveehouderij. Voor- en nadelen van weidegang worden in een deskstudie in kaart gebracht. Milieueffecten, welzijn van vee en economische resultaten worden daarin meegenomen.

Goede grasrassen zijn belangrijk voor een goede productiviteit van de grond. De gebruikswaarde van nieuwe grasrassen voor melkveebedrijven wordt jaarlijks beoordeeld. Uitstoot van broeikasgassen door melkveebedrijven is een milieuthema dat meer en meer aandacht krijgt. In opdracht van de Nederlandse Onderneming voor Energie en Milieu (NOVEM) wordt onderzoek gedaan naar de uitstoot van broeikasgassen op grasland en maïslaan. Ook kijken we naar de mogelijkheden van het vergisten van mest.

Beweiden bij 'Koeien & Kansen' minder

LEUVSTAD – De deelnemers aan het project Koeien & Kansen laten hun vee gemiddeld minder vaak buiten lopen. Uit cijfers van het studieproject blijkt dat het aantal dagen dat de koeien vorig jaar buiten liepen beduidend lager is dan in het jaar

Natuurbeheer heeft gedeeltelijk effect

Uit een aantal proeven op de Waiboerhoeve naar de effecten van agrarisch natuurbeheer blijkt dat natuurvriendelijke oevers leiden tot grotere aantallen libellen. De soortenrijkdom bleef echter gelijk. Voor dagvlinders kon geen effect op aantallen of soortenrijkdom worden aangetoond. Het natuurvriendelijk beheer van kavelsloten heeft een positief effect op zowel de soortenrijkdom als het aantal libellen en dagvlinders. De indruk bestaat dat het toepassen van rietmaaisel uit natuurvriendelijk beheerde kavelsloten in de maïsteelt niet leidt tot een verhoging van de onkruiddruk. Een natuurvriendelijk beheerde kavelsloot leidt tot nu toe niet of nauwelijks tot een verbreiding van onkruiden vanuit de slootkanten richting de productiegraslanden.

Systeemonderzoek is spannend

Het systeemonderzoek op het Lagekostenbedrijf laat zien dat een low-inputsysteem loont. De kostprijs is laag en er wordt al ruimschoots voldaan aan de MINAS eindnormen van

2003. Wel is er discussie of het huidige Holsteinvee geschikt is voor een bedrijfsvoering met erg lage krachtvoergiften. Het High-techbedrijf demonstreert hoe een hoge arbeidsproductiviteit bereikt kan worden. Verkenningen over een ander bouwplan en een automatisch voersysteem zijn gaande.

Op De Marke worden lage stikstof- en fosfaatoverschotten gehaald. De nitraatuitspoeling is echter nog net boven de norm van 50 mg per liter in het bovenste grondwater. De gevolgen van een milieugerichte bedrijfsvoering voor de diergezondheid zijn op een boeiende studiedag met deskundigen bediscussieerd.

De zeventien Koeien en Kansen-bedrijven laten zien dat er vele wegen zijn om de milieudoelen te bereiken. Het wordt erg spannend of met de MINAS eindnormen van 2003 ook de milieukwaliteit wel gehaald wordt. De nitraatuitspoeling en de nitraatconcentraties in het drain- en slootwater zijn op een aantal bedrijven nog ruim boven de norm. Ook de bodemvruchtbaarheid en diergezondheid wordt op deze bedrijven nauwlettend in de gaten gehouden.

Klaver vervangt kunstmest
Klaver is ook interessant voor gangbare bedrijven. Afvoer van mest zal daar niet zo snel gebeuren, maar een bezuiniging op kunstmest is wel mooi meegenomen. En die besparing kan flink oplopen. Graslanddeskundige Ina Pinxter-
huis van Praktijkonderzoek Veehouderij

Biologische melkveehouderij biedt kansen

In 2001 is een start gemaakt met de bouw van de nieuwe onderzoekstal op Aver Heino. Met een automatisch melksysteem, roostervloer, sleufvloer en potstal komt er een interessante stal met veel mogelijkheden. De nitraatmetingen in grondwater hadden een mooie verrassing in petto: na 3 jaar biologisch boeren voldeed het bedrijf al aan de EU-nitraatrichtlijn. Het project Bioveem, een samenwerkingsverband van het Praktijkonderzoek Veehouderij met het Louis Bolk Instituut en DLV Advies, kreeg een vervolg door versterking van het onderzoek met DLO-instellingen. Biologische melkveehouders toonden een grote belangstelling voor deelname. Met ingang van de stalperiode 2001/02 gaat dan ook een enthousiaste groep melkveehouders en onderzoekers van start met dit ambitieuze project.

Europees project automatisch melken van start

In december 2000 is het project "Implications of the introduction of automatic milking on dairy farms" gestart. In dit project werken zes onderzoeksinstituten uit Duitsland, Denemarken, België, Verenigd Koninkrijk en Zweden samen met alle fabrikanten van automatische melksystemen. Het Praktijkonderzoek Veehouderij trekt dit project. Naast de EU dragen ook het Productschap Zuivel en het Ministerie van LNV bij in de kosten. Het project loopt tot 2004. Belangrijke onderzoeksonderwerpen zijn melkqualiteit, voorbehandelingsmethoden, reiniging, residuen, gezondheid

en welzijn, beweiding, maatschappelijke acceptatie, operationeel management en de bedrijfseconomische aspecten. Alle resultaten komen beschikbaar op de engelstalige website van het Praktijkonderzoek Veehouderij.

Herzien koemodel beschikbaar

In februari 2001 is een themadag over melkveevoeding gehouden voor bedrijfsleven, voorlichting, onderzoek en onderwijs. Tijdens deze dag is een nieuw rekenmodel gepresenteerd waarmee de voeropname van melkkoeien op een goede manier voorspeld kan worden. Tevens werden de resultaten van het Voer- en emissiebedrijf gepresenteerd waaruit bleek dat via het ureumgehalte in tankmelk een goede indicatie van de ammoniakemissie kan worden verkregen. Tenslotte werd uit oriënterend voedingsonderzoek met ingekulde quinoa duidelijk dat de melkproductie bij dit alternatieve voedermiddel nog wat tegenviel.

Natuurbeheer met vleesvee niet gratis

Zoogkoeienhouders die natuurterreinen beheren moeten een vergoeding krijgen voor de hectares die ze onderhouden. Dit blijkt uit berekeningen met een door het Praktijkonderzoek Veehouderij ontwikkeld computermodel. In de praktijk worden vergoedingen amper nog betaald. Dat moet meer aandacht krijgen. Het areaal natuurgrasland neemt toe en voor een duurzaam en efficiënt beheer hebben veehouders en natuurbeschermingsorganisaties elkaar nodig.

PV wil nader onderzoek naar kiemgetal

Leeftijd afvoer melkvee verandert niet

De duurzaamheid van melkkoeien van een groot aantal bedrijven is onderzocht. Hiervoor zijn NRS-gegevens gebruikt uit de periode van 1988-1999. De leeftijd bij 'afvoer voor de dood' is gebruikt als maat voor duurzaamheid. De gemiddelde afvoerleeftijd blijkt niet duidelijk veranderd te zijn en bedraagt 5,4 jaar.

Aan het eind van het quotumjaar worden de meeste dieren afgevoerd. De afvoer hangt ook sterk samen met de instroom van vaarzen. Roodbonten worden gemiddeld iets eerder afgevoerd dan zwartbonten.

Tussen de bedrijven zijn verschillen in de gemiddelde afvoerleeftijd. Een langer interval afkalven-1^e inseminatie en langere tussenkalftijd hangen samen met een hogere afvoerleeftijd. Verder is een zwak negatief verband gevonden tussen de netto-opbrengst en de afvoerleeftijd. Duidelijk blijkt echter dat op bedrijven met een hoge netto opbrengst een hoge afvoerleeftijd mogelijk is. Omgekeerd is het ook zo dat een lage bedrijfsproductie geen garantie is voor een hoge afvoerleeftijd.

Handboek Schapenhouderij uit

Het Praktijkonderzoek Veehouderij brengt een volledig vernieuwd handboek voor de Schapenhouderij uit. Een breed scala aan onderwerpen, o.a. huisvesting, voeding, gezondheidszorg, bedrijfsmanagement, dijkbeheer en biologische schapenhouderij, is beschreven. Primaire doelgroep zijn de

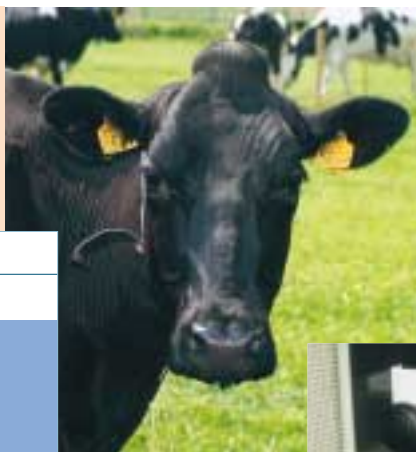
schapenhouders, zowel schapen voor de vleesproductie als ook melkschapen komen aan bod. Daarnaast is het handboek ook geschikt als naslagwerk voor de voorlichting en voor onderwijs/scholing.

Negentig procent paardenembryo's slaat aan

Om de toepassing van embryotransplantatie (ET) in Nederland te stimuleren is in samenwerking met de Faculteit voor Diergeneeskunde in seizoen 2001 de Argentijnse ET-specialist Heraldo Lisa gecontracteerd.

Twintig donormerries uit de praktijk verbleven gedurende één of meerdere cycli voor embryowinning op de Waiboerhoeve. Gewonnen embryo's werden direct overgeplaatst in één van de aanwezige draagmoeders. Opvallende feiten: bijna 90 % van de gewonnen embryo's slaat aan en de bejaarde merrie Calanda (24 jaar) "verwacht" volgend jaar meerdere veulens! Maar natuurlijk zijn er ook tegenvallers; sommige merries leveren geen embryo.

Bedoeld als het ontdekken en ontwikkelen van springtalent, heeft het grootschalige onderzoek "Jumpex" de eerste interessante tussenresultaten opgeleverd. Uit de aanlegtest op het Hippisch Centrum in Deurne blijkt dat er een verschil bestaat tussen de weidegroep en de trainingsgroep. De trainingsgroep maakte tijdens de test minder fouten. Beide groepen paarden konden zonder veterinaire problemen de test doorlopen. Het de bedoeling om nog twee jaar door te gaan met dit project.

Varkensvoer zonder groeibevorderaar kan

Onderzoek van het PV toont dat varkensvoer zonder groeibevorderaar niet hoeft te leiden tot meer veterinaire behandelingen, meer antibioticagebruik en een hoger uitvalspercentage.

bedrijven, waarvan 45 bedrijven antimicrobiële groeibevorderaars in het voer hadden en 40 bedrijven juist

van de wegwijnziekte. AMGB's weglaten blijkt niet te hoeven leiden tot meer veterinair antibioticagebruik.

derzoekers van het PV gekeken naar het uitvalspercentage bij vleesvarkens. Uit het onderzoek blijkt dat het uitvalspercentage bij bedrijven

Varkens

Oplossing zoeken voor kleine kadavers

In opdracht van het PVE is een risico-analyse uitgevoerd naar de afvoer van kleine varkenskadavers. De wettelijke regelingen verplichten ertoe dat destructiemateriaal lichter dan 40 kg wordt gekoeld (ministerie LNV) en wekelijks aan de destructor wordt aangeboden (ministerie VROM). Deze laatste bepaling leidt voor kleine en middelgrote bedrijven met zeugen tot een toename van het aantal bedrijfscontacten met de kadaverophaaldienst. Via een stringente hygiëne kunnen risico's worden verminderd. Geheel of gedeeltelijk verwerken van kadavers op het productiebedrijf kan zowel het aantal bedrijfscontacten als de stankoverlast na aanvoer op het destructiebedrijf beperken.

Alternatieven voor AMGB's zijn er

Met het vooruitzicht dat alle antimicrobiële groeibevorderaars (AMGB's) in de toekomst mogelijk verboden worden, is de mengvoersector bezig met het ontwikkelen van voerconcepten die een alternatief moeten zijn voor AMGB's. Het Praktijkonderzoek Veehouderij levert een bijdrage aan de ontwikkeling van alternatieven door nieuwe voerconcepten uit te testen op de Praktijkcentra. Het afgelopen jaar zijn negen mogelijke alternatieven getest bij gespeende biggen. Van de onderzochte producten blijkt Biosaf® (een mengsel van levende gisten) tot nu toe het meest perspectiefvolle alternatief te

zijn. Daarnaast biedt het verstrekken van gefermenteerd voer waarschijnlijk mogelijkheden. Uit voorlopige resultaten blijkt namelijk dat de verstrekking van gefermenteerde tarwe een positief effect heeft op de darmgezondheid in vergelijking met niet gefermenteerde tarwe.

Welzijn varken te boek gesteld

Jarenlang onderzoek naar 'welzijnsvriendelijke' huisvestingsystemen en de discussies tijdens tientallen presentaties aan varkenshouders resulteerde voorjaar 2001 in het verschijnen van twee themaboeken. Het eerste heet 'Groepshuisvesting voor guste en drachtige zeugen'. Het gaat uitgebreid in op het management van groepen zeugen en bespreekt de diverse systemen waaruit de omschakelende varkenshouder kan kiezen. Het tweede themaboek heet 'Scharrelvarkenshouderij' en bestaat uit twee delen. Het eerste deel gaat in op specifieke aspecten als regelgeving, voeding, gezondheid en weidegang. Het tweede deel omschrijft twee omschakelende bedrijven (één middels verbouw, de ander door volledige nieuwbouw). Met de uitgifte van beide themaboeken hoopt het Praktijkonderzoek Veehouderij in deze tijd van verandering de keuzes die varkenshouders moeten maken beter te onderbouwen.

Agrarisch ondernemerschap ondersteund

'Modern agrarisch ondernemerschap' is een veelgenoemd begrip, maar wordt omgeven door onduidelijkheden. Wat is het, en nog belangrijker, hoe kan een agrarisch ondernemer

Financiën varkenshouder belemmeren betere diergeveiligheid

door SAKÉ MOESER
LEUWSTAD – Het blijkt voor varkenshouders nogal eens moeilijk te zijn door te groeien naar een hoger niveau van de diergeveiligheidsindex (DVI). Dit is één van de bevindingen die naar voren komen uit een praktijkproef van het Praktijk-

drijf werkt voor wat betreft de gezondheid en het diergeveiligheidsniveau. Sinds juni vorig jaar maakt DVI deel uit van het basiscertificaat Koloncertificering van Skovar. Het ligt in de bedoeling dat de hogere DVI-niveaus ook worden gekoppeld aan de

strumant en als management-instrument. Aan de hand van de resultaten is het prototype van de DVI verder verbeterd. Tijdens de proefperiode bleek dat de meeste bedrijven voldeden aan een hoog percentage van de voorschriften

ondersteund worden bij een toekomstgerichte bedrijfsvoering? In samenwerking met andere instituten is hier onderzoek naar gedaan. Specifiek heeft het Praktijkonderzoek Veehouderij gekeken naar een methode om het ondernemerschap te positioneren. Met de methode krijgt de ondernemer inzicht in de wijze waarop aandacht besteed wordt aan de verschillende bedrijfsprocessen, hoe het bedrijf geleid wordt, en wat de sterke en minder sterke kanten van het ondernemerschap zijn. Aanvullend hierop is gekeken naar de tijd die een ondernemer besteedt aan de bedrijfsvoering. Hierbij is zowel gekeken naar dagelijkse werkzaamheden, contacten met leveranciers en afnemers, als het maken van lange-termijn plannen. Combineren van de projectinformatie leert dat ondernemers die hun bedrijf richting een moderne agrarische onderneming ontwikkelen, minder tijd aan uitvoerende productiewerkzaamheden en meer tijd aan strategische taken besteden. 'Modern agrarisch ondernemerschap' is te stimuleren, maar het vergt een andere planning van activiteiten en een andere betrokkenheid van de ondernemer bij het bedrijf.

Aanpassen huisvesting blijft aandacht vragen

Op het Praktijkcentrum in Raalte bleek dat voor gespeende scharrelbiggen twee ammoniakemissie-arme systemen mogelijk zijn: een lang, diep hok met schuine wanden in het mestkanaal en spoelgoten onder de roosters. Bij de kraamzeugen kwamen de spoelgoten ook als emissie-arm uit de bus. Vanwege de ontwikkelingen richting 'goedkoop bouwen',

'buitenuitlopen' en 'natuurlijke ventilatie' is onderzoek verricht naar innovatieve ventilatiesystemen, zoals een combinatie van natuurlijke en mechanische ventilatie, microklimaat bij gespeende biggen, overdruk- en gelijkdrukssystemen en naar mechanische ventilatie bij uitlopen.

Van groot politiek belang is het onderzoek naar het zogenaamde MINAS-gat op varkensbedrijven. Op het Praktijkcentrum in Sterksel zal bepaald worden waar de "verdwenen" mineralen zijn gebleven en welke protocollen of analysemethoden fouten introduceren.

Informatie-uitwisseling met ICT mogelijk

De wereldwijde opmars van de Informatie- en Communicatie Technologie (ICT) van de afgelopen tien jaar heeft gevolgen voor de wijze waarop organisaties nu en in de toekomst hun bedrijfsprocessen zullen inrichten. De recente ICT-ontwikkelingen bieden ketens in de varkenshouderij de mogelijkheid om het productieproces en de informatievoorziening tussen en binnen de verschillende schakels verder op elkaar af te stemmen. Naast optimalisatie doeleinden speelt ICT een cruciale rol in het borgen en communiceren van voedselkwaliteit en -veiligheid richting consument. In projecten met het bedrijfsleven, belangenorganisaties, onderzoeksinstituten en de overheid, ontwikkelt het Praktijkonderzoek Veehouderij kennis voor de invloedsfactoren uit het productieproces op karkas- en vleeskwaliteit, identificatie- en registratietechnieken (I&R), "tracking en tracing" en bedrijfsvergelijking en -begeleiding.

Groepshuisvesting en pelskwaliteit

In het januari-nummer van 2009 is beschreven hoe de nertsen van het Speiderholt in een periode van 15 jaar zijn vooruitgegaan in maat, kwaliteit en...

Werkwijze

In 1993 is op het Speiderholt het merendeel van de dieren in groepshuisvesting gebracht. Zoals gewoontelijk zijn ter controle ook 200 dieren op de klassieke wijze in paren gehouden. Dit opvoedsysteem...

de Europese reizen en leven over de kwaliteit van de dieren. Deze resultaten worden met meer frequentie worden besproken. Deze resultaten zijn minder van kwaliteit dan de gemiddelde Europese prijs. Het onderzoek is bijeenkomst slechts 47 % en de twee Saga Klanten kunnen betalen voor 66 % van de...

OPFOKMANAGEMENT VAN V
HET EFFECT VAN VOERNIVEAU IN DE OPFOK
DEKKING OP DE PUBER

Jorine Rommers¹, Bas Kemp², Ron Meijerhof³, Jos No
¹Praktijkonderzoek Veehouderij, L
²Wageningen UR, Dierhouderij, A
³Nutreco, Boven...

Pluimvee, nertsen en konijnen

Bedrijfscertificaat biedt mogelijkheden

Voor de pluimveehouderij wordt in samenwerking met betrokken organisaties een visie ontwikkeld op certificering en afstemming van certificaten binnen de sector. Hierbij wordt de haalbaarheid van een bedrijfscertificaat met geïntegreerd toezicht op wet- en regelgeving en minimale markteisen onderzocht. Een bedrijfscertificaat kan een belangrijke functie hebben in afstemming tussen certificaten en keurmerken en een flinke impuls geven aan een versterking van de 'license to produce' voor de sector. Een bedrijfscertificaat voor pluimveebedrijven dient aan te sluiten op al bestaande systemen of daaruit ontwikkeld te worden.

Aanpak pikkerij niet gemakkelijk

Hoewel het ingrepenbesluit in 2001 in werking is getreden, zijn er nog steeds geen adequate oplossingen voor het voorkomen van pikkerij en kannibalisme bij onbehandelde leg-hennen. Daarom is een proef met scharrelhennen gedaan, waarbij onderzocht is in hoeverre het strooien van graan in de opfok problemen in de legperiode kan voorkomen. In de legperiode kregen deze hennen naast hun legmeel ook graan verstrekt in een extra aantrekkelijke strooisellaag. In deze proef bleef pikkerij beperkt. Bij volièresystemen is onderzocht of de wijze van verlichting van het systeem bijdraagt aan het reduceren van pikkerij. Ook de invloed van de layout van het

systeem is daarbij bekeken. De eerste proef verliep niet vlekkeloos en er was veel uitval door pikkerij. Beter verliep het in het onderzoek aan verrijkte kooien. Een aantal van de daar geteste verlichtingstypen leek pikkerij te voorkomen. In enkele systemen bleef pikkerij geheel achterwege. In het kader van de biologische houderij van pluimvee worden praktijkinventarisaties uitgevoerd. In samenwerking met het Louis Bolk Instituut, ID-Lelystad en de Gezondheidsdienst voor Dieren is een totaalbeeld verkregen van een groot deel van de Nederlandse biologische legsector. Vooral de problematiek rondom pikkerij en de diergezondheidsstatus van de dieren kregen hierbij aandacht. In het verlengde hiervan is ook een inventarisatie van de biologische vleeskuikensector gestart.

Konijnen in de groep

Het onderzoek aan konijnen spitst zich vooral toe op de realisatie van groepshuisvesting voor voedsters. In samenwerking met de sector is een individueel toegangssysteem voor de nesten ontwikkeld. In een kleine proefopstelling bleek dit te werken. Eind 2001 zijn de eerste konijnen in groepshokken geplaatst. In een groep zitten acht voedsters en één ram. Zo wordt een natuurlijke situatie zo goed mogelijk nagebootst.

Stalbeschrijvingen gemaakt

In het kader van de wet- en regelgeving bij het verminderen van de ammoniakemissie uit stallen is duidelijkheid en volle-

digheid een noodzaak. Tot nu waren alleen stalbeschrijvingen beschikbaar, waarvoor een Groen-Labelerkenning was afgegeven. Op verzoek van de overheid is van alle stalsystemen waarvan de ammoniakemissie in de UAV (Uitvoering Ammoniak Verordening) is opgenomen, een stalbeschrijving gemaakt.

Strooiselbeluchting geeft weliswaar een duidelijke vermindering van de ammoniakemissie, maar ook een verhoging van het stofgehalte in de stallucht. In verband met het risico voor de gezondheid van de mens vindt onderzoek plaats naar het filteren van de stallucht. Uit het eerste onderzoek blijkt dat het filteren de stofconcentratie wel verlaagt, maar helaas niet voldoende. Daarom zal via verder onderzoek duidelijk moeten worden, hoe dat wel kan.

Agrarische Telematica

Standaardisatie in veehouderijketens

Binnen het thema "Beveiliging en hergebruik van informatie" zijn twee speerpunten gestart: administratieve lasten en beveiliging elektronische berichten. Alle verplichte en vrijwillige administraties zijn geïnventariseerd en tot op detailniveau vastgelegd in een databank. Daarnaast zijn de administratieve lasten gekwantificeerd via een enquête onder melkveehouders. Om tot oplossingsrichtingen te komen is samen met het bedrijfsleven en uitvoerende organisaties een workshop gehouden.

Er is samen met het softwarebedrijfsleven een aantal voorstellen uitgewerkt om de elektronische uitwisseling van bedrijfsgegevens via internet op een aantal onderdelen beter te beveiligen.

Samen met andere organisaties is één integrale gezondheidsplanner voor de melkveehouderij ontwikkeld. Voor de varkenshouderij is meegewerkt aan het beter toegankelijk maken van de gezondheidsplanner via Internet. In het kader van de gegevensuitwisseling is in de pluimvee- en melkveehouderij een inventarisatie en knelpuntenanalyse uitgevoerd in het medicijntraject van producent tot gebruiker.

In de veehouderijsectoren zijn reeds meerdere standaards in gebruik. Het beheer en onderhoud wordt verzorgd door de afdeling Agrarische Telematica in opdracht van de verschillende gebruikersgroepen.

Moeilijk jaar voor praktijkcentra

Het Praktijkonderzoek Veehouderij beschikt over elf praktijkcentra c.q. proefbedrijven. Op alle praktijkcentra heeft de MKZ-crisis in meer of mindere mate invloed gehad op de bedrijfsvoering (afvoer melk, dieren, insemineren), het onderzoek (afbreken, beperkte waarnemingen, uitstel bezoek onderzoekers) en de kennisoverdracht, vooral excursies en lezingen. De praktijkcentra Aver Heino, Raalte en Het Spelderholt lagen in het toezichtsgebied.

De uitbraak van mond- en klauwzeer heeft de wijze van werken voorgoed veranderd. Een aantal maatregelen om in- en versleep van ziekten te beperken stond al op de rol, maar zijn door de MKZ-uitbraak versneld uitgevoerd. Vervolgens zijn maatregelen ingevoerd die anders pas na veel overleg tot stand waren gekomen.

Praktijkcentrum Waiboerhoeve

Onder de naam Waiboerhoeve functioneren drie proefbedrijven: Rundvee; Varkens en Paarden. Volgend jaar start de bouw voor een proefbedrijf voor pluimvee. Dit nieuwe bedrijf komt in de plaats voor Het Spelderholt uit Beekbergen.

Waiboerhoeve, Proefbedrijf Rundvee Melkvee

Op het Lagekostenbedrijf is in 2001 de eerste fase van vier jaar onderzoek afgerond. Gebleken is dat de kostprijsdoelstelling van 75 cent (0,34 €) kan worden gerealiseerd binnen de randvoorwaarden van een vijftigjarige werkweek en de MINAS normen van 2003.

Blijvende aandachtspunten zijn de conditie, vruchtbaarheid en duurzaamheid van de melkkoeien en de toenemende ruwvoervoorraad. In het najaar van 2001 kalfden de eerste vaarzen af die volledig in de nieuwe jongveestal van het High-techbedrijf opgefokt zijn. Met een leeftijd tussen de 21 en 23 maanden en een lichaamsgewicht van meer dan 560 kg voldoen de dieren aan de doelstelling voor jongvee-opfok van het High-techbedrijf. De melkproductie bleef in 2001 achter op de melkproductie van 2000. De oorzaak ervan ligt bij de diergezondheid en de voeding.

Op het Voer- en melkbedrijf en het Voer- en emissiebedrijf is weer aspectenonderzoek uitgevoerd. Centraal bij veel aspectenonderzoek stond de verhoging van de stikstofbenutting. Bij het voedingsonderzoek wordt gekeken naar synchronisatie van de energie- en eiwitvoeding. Ook wordt gewerkt aan de ontwikkeling van een dynamisch krachtvoeradvies voor een betere voerefficiëntie. Op proefvelden wordt gekeken hoe de emissie van stikstof kan worden verlaagd door het gebruik van andere stikstofkunstmeststoffen en andere manieren van toedienen, bijvoorbeeld door het gebruik van vloeibare N-meststoffen met een precisiebemester.

Op het Voer- en emissiebedrijf is gekeken naar de relatie tussen voeding, huisvesting en ammoniakemissie, met als doel het verhogen van de stikstofbenutting. Het onderzoek op het Voer- en emissiebedrijf is eind 2001 afgesloten. De melkkoeien zijn verhuisd naar het Voer- en melkbedrijf.

Het melkwinnings- en melkkwaliteitsonderzoek heeft eind 2001 extra mogelijkheden gekregen met de installatie van een tweebox automatisch melksysteem op het Voer- en melkbedrijf.

Proefbedrijf de Waiboerhoeve in Lelystad oogst eerste snede

Lelystad - Het Praktijkonderzoek Veehouderij (PV) verwacht geen al te grote gevolgen voor de onderzoeken die plaats vinden op het proefbedrijf De Waiboerhoeve in Lelystad. Daar is deze week een deel van de eerste snede gras geoogst, gewogen en ingekuld. "Alleen

het feit dat er twee maanden lang geen koeien zijn geïmporteerd, heeft gevolgen voor de langere termijn. Maar voor de korte termijn vallen de gevolgen mee voor de onderzoeken die we doen", aldus een woordvoerder van het Praktijkonderzoek Veehouderij.

Het inseminatieverbod heeft voor het biologische proefbedrijf Aver Heino in Overijssel ook grote gevolgen. Ben Timmerman, het proefbedrijf ligt in het toezichtgebied rond de mond- en klauwzeer-entrie-hoek op de Veluwe. "Het bete-

kent dat we volgend voorjaar te weinig verse koeien hebben voor de voederproeven. We kunnen daardoor volgend jaar minder voederproeven uitvoeren."

Ook de boere van de nieuwe stal op het biologische proefbedrijf in Overijssel loopt vertra-

ging op, zegt Timmerman gevestigd. "We wilden dit v jaar beginnen met de bouw voor de winter die stal in gebruik nemen. Of dat allemaal lukt is nog maar de vraag. Proefvelden met mals en o hebben we wel kunnen aan-

Nieuwbouw rundvee

Praktijkonderzoek Veehouderij en ID-Lelystad gaan op rundveegebied nauwer samenwerken. De rundveebedrijven en schapenbedrijven van Waiboerhoeve en van het ID-Lelystad aan de Runderweg worden geïntegreerd. Deze integratie leidt ertoe dat er een nieuw melkveebedrijf wordt gebouwd aan de Runderweg, direct naast het hoofdkantoor van het Praktijkonderzoek Veehouderij. De ruim 30 jaar oude oude stallen van het ID worden gesloopt. Het Voer- en melkbedrijf en het Voer- en emmissiebedrijf krijgen op termijn een andere bestemming. Het nieuwe bedrijf krijgt een omvang van circa 400 melkkoeien met bijbehorend jongvee en circa 300 ha. Door de integratie wordt de gezamenlijke melkveestapel van ID-Lelystad en Waiboerhoeve met ongeveer 175 melkkoeien ingekrompen.

Vleesvee

De perspectieven van triticale GPS als voer voor Belgisch-Witblauwe kruislingstieren waren onderwerp van onderzoek. Het doel was enerzijds inzicht te krijgen in de waarde van triticale GPS voor de vleesstierhouderij en anderzijds het inventariseren van de diertechnische prestaties en slachtkwaliteit van Belgisch-Witblauwe kruislingstieren.

Agenda 2000 en het aanpassen van de N-productienormen van rosé kalveren veroorzaken een grotere variatie in slachtleefijd en kwaliteit. Voor de afzet is het belangrijk een constante uniforme kwaliteit te produceren. Medio 2001 is onderzoek gestart naar het effect van voerintensiteit (snijmaïsaandeel) en slachtmoment op diertechnische prestaties en vleeskwaliteit van rosé kalveren. Door

de MKZ is het onderzoek met witvleeskalveren verschoven naar voorjaar 2002. De relatie tussen het verstrekken van ruwvoer en dierenwelzijn is daarbij onderwerp van onderzoek.

Schapen

In 2001 is op het schapenbedrijf voor het tweede jaar gewerkt aan het verder verbeteren van de rentabiliteit van het Low-inputsysteem. Binnen het Low-inputsysteem wordt getracht met een minimale inbreng van arbeid, mineralen en huisvesting een renderende schapenhouderij te ontwikkelen. Meest belangrijke verschillen ten opzichte van de gangbare schapenhouderij zijn dat de oaien in mei aflammen en de dieren op gras/klaver worden gehouden en geen krachtvoer krijgen. Door het ontwikkelen van voerstrategieën voor laatgeboren lammeren wordt getracht meer slachtrijpe lammeren af te leveren en minder weidelammeren.

Waiboerhoeve, Proefbedrijf Varkens

In voorjaar van 2001 is de bouw van het Proefbedrijf Varkens afgerond. In juni zijn de eerste (hoog)drachtige zeugen aangevoerd. De dieren zijn afkomstig van een SPF-populatie uit Frankrijk en hebben daardoor een zeer hoge gezondheidsstatus. Het volgen van de gezondheid van de dieren is ook een van de eerste onderzoeken die op het bedrijf lopen. Het onderzoek op het proefbedrijf wordt zowel voor het Praktijkonderzoek Veehouderij als het ID-Lelystad uitgevoerd. Het bedrijf is volledig gesloten: dat houdt in dat de zeugenstapel van 300 dieren door eigen aanfok in stand wordt gehouden. Bij dit aantal zeugen is er plaats voor 2400 vleesvarkens.

PV start met langdurige vruchtwisselingsproef

HEINO - Het Praktijkonderzoek vee- De stikstofbindende gewassen zullen vervolgens afgewisseld wor-

Op het bedrijf wordt een zeer strikt hygiëneprotocol gehanteerd. Een van de eisen is dat de bezoeker 48 uur voordien niet op een ander varkensbedrijf is geweest. Iedereen moet douchen en bedrijfskleding aan. Verder worden alle materialen voor het bedrijf uitgestuurd of indien mogelijk door een UV-kast gehaald. Vanwege al deze strenge eisen zal het bedrijf moeilijker toegankelijk zijn voor groepen belangstellenden.

Wel bestaat de mogelijkheid door videobeelden toch een indruk van het bedrijf te krijgen, o.a. op de website van het proefbedrijf:

www.proefbedrijfvarkens.nl

Op het proefbedrijf worden standaard geen tanden geknipt, niet gecasteerd en geen staarten gecoupeerd. Verder wordt zeer beperkt met antibiotica behandeld. Ondanks, of dankzij, al deze maatregelen lijken de eerste resultaten zeer positief voor de groei en gezondheid van de dieren. Het komende jaar zal blijken hoe het systeem te handhaven is over een langere periode. Eén van de aandachtspunten voor het komende jaar zijn de verschillende uitmest-systemen voor stro bij zowel zeugen als vleesvarkens.

Op 11 oktober is het bedrijf officieel geopend door minister Brinkhorst van LNV, gevolgd door een minisymposium met diverse sprekers waaronder Chr. van Gisbergen van LTO Nederland.

Waiboerhoeve, Proefbedrijf paarden

Een uitzonderlijk jaar, het jaar 2001. Een jaar waarin geen veulens werden geboren. Gewoonlijk wordt de groep fokmerries ingezet voor vruchtbaarheidsonderzoeken. Tot nu toe was dit te combineren met het zelf drachtig worden en dus de productie van een

nieuwe jaargang veulens. In het zomerseizoen van 2000 was het vruchtbaarheidsonderzoek gericht op embryo-transplantatie. De merries werden zo intensief ingezet en tot laat in het seizoen bezig gehouden, dat er geen tijd meer restte de dieren drachtig te maken. Er was dus ook geen aanwas van de paardenstapel en daarom ook een zeer beperkte verkoop van dieren.

In 2001 zijn de merries ingezet als ontvangster-merrie en dragen op die manier de embryo's uit van de door externen ingestuurde donor-merries. Een aantal ontvangster-merries draagt het veulen uit op het paardenproefbedrijf; andere verblijven tot het moment van spenen bij de eigenaar van de donormerrie. Door de MKZ-crisis kwam de gehele paardensector er tot haar grote schrik achter dat er geen vertegenwoordiging is in Den Haag. Intussen wakker geschud, wordt nu hard gewerkt aan een "gezicht geven" aan de paardensector.

Aver Heino, Praktijkcentrum voor biologische melkveehouderij

Voor Aver Heino was het bepaald geen gemakkelijk jaar. Vooraf was al duidelijk dat het door de geplande nieuwbouw een hectisch jaar zou worden. Door de MKZ-crisis en het feit dat Aver Heino in het toezichtgebied lag, werd de gehele planning voor het onderzoek en de bouw overhoop gehaald.

Het eerste plan was: april beginnen en in november koeien erin. Uiteindelijk kon pas in september met de bouw worden begonnen; de oplevering is gepland rond 1 april 2002. Dat betekent dat er een tijdelijk onderkomen gevonden moest worden voor de dieren.

Koeien Bosma Zathe verhuisd

De koeien van het Friese proefbedrijf Bosma Zathe zijn vorige week verhuisd van Urterp naar Goutum. In het nieuwe onderkomen bevinden zich tal van nieuwe snuffjes.

hebben. Daardoor is het moeilijk de groepen onderling te vergelijken.

In verband met het voeronderzoek zijn de mestkelders per voer-groep gescheiden. „Zo kun je de mest van deze koeien in relatie

in een bijschuur gehuisvest waar ook de biogasinstallatie en de werktuigen staan. Het oudere jongvee heeft een plaats in de stal bij de melkkoeien. Verder heeft de stal een loopbrug op vier meter hoogte. Zo wordt het vee

Die is op 5 kilometer afstand gevonden. Het geplande winteronderzoek kan nu echter geen doorgang vinden. Buiten deze perikelen was 2001 een goed jaar. Een flink deel van het onderzoekprogramma kon tot tevredenheid worden uitgevoerd. Bovendien was het een groeizaam jaar, waardoor er veel gras/klaver en maïs kon worden geoogst. Voor de open dag in februari was de belangstelling erg goed. Opvallend was dat het aantal 'gangbare' boeren aanzienlijk groter was dan het aantal biologische boeren. Met name was er veel belangstelling voor vlinderbloemigen, onkruidbestrijding in snijmaïs en gezondheidszorg in het algemeen.

Nij Bosma Zathe, praktijkcentrum voor het Noordelijk melkveehouderijgebied

Op 6 december 2000 is Nij Bosma Zathe geopend. De openingshandeling is verricht door de commissaris van de Koningin in Friesland, de heer drs. E. Nijpels, in samenwerking met de directeur directie Noord van LNV, de heer ir. H. Oosterveld. De belangstelling voor de opening met aansluitend twee open dagen was overweldigend. In totaal zijn er in deze drie dagen ruim 4800 bezoekers geweest. Samen met de bezoekers die in de loop van december nog kwamen kijken werd de grens van 5000 bezoekers in één maand gepasseerd! Naast lokale herkomst waren er ook bezoekers uit Frankrijk, Japan, Zwitserland en Duitsland. 2001 was een extreem jaar voor de bedrijfsvoering. Het voorjaar was laat, nat en koud. Hierdoor is de laatste snijmaïs pas op 15 mei gezaaid en dat had weer een late oogstdatum, namelijk 18 oktober,

tot gevolg. In het seizoen 2000-2001 is 65 ha grasland ingezaaid. Vooral september was erg nat, waardoor het vee te vroeg is opgestald.

Het opstarten van een compleet nieuw bedrijf is met de gebruikelijke kinderziekten gepaard gegaan. De locatie is voor wat betreft de inrichting met apparatuur nogal 'hightech' geworden. We werken met een twee-box-automatisch melksysteem naast een melkstal voor de 'voerproeven koeien'.

Het afvalwater wordt gezuiverd voor hergebruik als spoelwater. Uit de mest wordt door een biogasinstallatie elektriciteit voor eigen gebruik gemaakt. De voerproevenstal is voorzien van nogal wat elektronica om automatische opname van voer, vastleggen van gewichten en dergelijke te regelen. Kortom nogal wat apparatuur waar mensen mee moeten leren omgaan. Nij Bosma Zathe is een locatie geworden met heel veel mogelijkheden voor het uitvoeren van onderzoek met naar verhouding een lage vraag naar arbeid.

Cranendonck, Praktijkcentrum voor melkveehouderij in zandgebieden

Een belangrijke proef (al gestart in 1999) is het onderzoek naar de uitspoeling van nitraat op droogtegevoelige zandgronden. Er zijn daartoe twee beweidingssystemen ingericht; het gangbare systeem komt overeen met de praktijk. In het andere systeem zijn maatregelen getroffen waardoor nitraatuitspoeling gereduceerd wordt. De veebezetting is in beide systemen gelijk. In het reductiesysteem weiden de koeien halve dagen, het eiwitandeel in het rantsoen is

De Marke start gescheiden oogst maïs

HENGLO – De Marke is gisteren begonnen met de gescheiden oogst van maïs. Het proefbedrijf voor melkveehouderij en milieu in het Gelderse Hengelo

gescheiden van de stengels. Loonwerker Eugelink heeft daar een machine voor ontwikkeld.

Volgens onderzoeker Gerjan Hilhorst oogst De Marke 9 van de 17 hecta

lager en de koeien worden in het najaar eerder opgesteld. Verder wordt gewerkt met onderzoek naar vanggewassen om de uitspoeling te verminderen.

Enkele veehouders hebben initiatieven ontplooid om op het eigen bedrijf compost te maken. Op één van die bedrijven wordt de stikstofbalans van het compostingsproces gemeten. Tevens zijn op twee locaties rondom Cranendonck proefvelden aangelegd waarin kunstmest, drijfmest en compost worden vergeleken.

Dit jaar is Karola van de Wende als bedrijfsleider gestart.

De Marke, Praktijkcentrum voor melkveehouderij en milieu

Op De Marke is vanwege de MKZ-crisis een hygiënesluis gekomen en is het erf gescheiden in een 'vuil' en in een 'schoon' gedeelte. Af te voeren dieren worden aan de openbare weg afgeleverd. Een bezoek van de dierenarts is aan strenge regels gebonden en insemineren wordt op het bedrijf zelf gedaan. Bezoekers krijgen overschoenen aan en moeten afstand met voer en vee in acht nemen. De uitgestelde themadag diermanagement vond plaats op 26 september. Naar aanleiding van de rapportage "10 jaar diermanagement De Marke" zijn op deze dag, via diverse inleidingen, veevoeding en diergezondheid uitgebreid besproken.

De doelstellingen van De Marke zijn ruimschoots gerealiseerd. Het Minas-verlies (inclusief diercorrectie) bedroeg voor respectievelijk stikstof en fosfaat: 69 en -3 kg per ha. Het toegestane verlies in 2003 bedraagt 149 kg N en 20 kg P₂O₅ per ha. Het verder verlagen van de nitraatuitspoeling, het terugdringen van de kosten en

het volgen van de bodemvruchtbaarheid zijn de belangrijkste onderwerpen op De Marke.

De gewasopbrengst in 2001 was hoog, ondanks een lager bemestingsniveau. Inzet is het verder terugdringen van de kunstmestgift, met behoud van de opbrengst. Het op handige wijze gebruik maken van klaver en het optimaal benutten van drijfmest zijn de belangrijkste instrumenten. Door aanpassing van de ventilatie is het klimaat in de melkveestal verder verbeterd.

Het platteland krijgt naast agrarische, ook andere functies. Natuur is er één. Op De Marke zijn twee jaar geleden meerdere 'natuurelementen' aangelegd. Doel is te volgen wat het oplevert en wat het kost. Tevens zijn de landerijen toegankelijk gemaakt via een wandelroute: "Het Markepad"

Zegveld, Praktijkcentrum voor melkveehouderij in het veenweidegebied

In de zomer en herfst van 2001 is op Zegveld ca. 300 mm regen meer gevallen dan normaal. Een van de consequenties hiervan was, dat de koeien slechts 155 dagen in de wei gelopen hebben tegen 185 normaal en dat ze in september al volledig op stal stonden. Gelukkig konden ze in oktober overdag weer worden ingeschaard. In zo'n jaar groeit er weliswaar veel gras, maar de benutting is ook veel lager. De langere stalperiode geeft behalve hogere voerkosten ook problemen met de mestopslag.

In 2001 is vooral veel onderzoek uitgevoerd, dat inherent is aan de grondsoort. In opdracht van de projectgroep: "Samen naar schoon water in peilgebied Bergambacht" zijn twee proeven uitgevoerd:

re maïs op deze manier. "De kolven vormen een goed krachtvoer voor de hoog-productieve koeien. De stengels zijn voor de droge koeien en het jongvee. De Marke doet dit al jaren. Dat de praktijk

het nauwelijks heeft overgenomen komt waarschijnlijk door de kosten. Daarnaast is het vooral aantrekkelijk als je ruim in het ruwvoer zit. Veel bedrijven hebben die ruimte niet."

"Effect van verschillende wijze van baggeren en baggerdoseringen" en "Verdeling van kunstmest met pneumatische kunstmeststrooier". Verder meegewerkt aan het onderzoek naar "Water- en nutriënten-huishouding in het veenweidegebied: een integraal project". Op veengronden daalt de grasopname door de koeien in het najaar sterker dan op andere grondsoorten. Dit komt vooral door het relatief grotere percentage vochtminnende grassen zoals witbol, geknikte vossestaart, fiorin e.d. Onderzoek op Zegveld heeft aangetoond, dat dit bezwaar is te ondervangen door het beweidingssysteem aan te passen. Door in augustus de gehele oppervlakte gefaseerd te maaien en niet of nauwelijks meer te bloten, krijgt men veel naweide, waardoor de smakelijkheid verbetert en de opname van het najaarsgras stijgt. Op Zegveld zijn veel positieve reacties over dit onderdeel ontvangen. Vooral de gedachte, dat vrijwel iedere veehouder dit aangepaste beweidingssysteem op zijn eigen bedrijf kan toepassen zonder extra investeringen, spreekt veel veehouders aan.

Al zolang de veengronden bestaan, vindt discussie plaats over het optimale slootwaterpeil. Vooral in 2001 was deze discussie zeer actueel. Een gezamenlijk onderzoeksteam van LEI en Alterra heeft de diverse aspecten van peilverhoging in het veenweidegebied onderzocht. Praktijkcentrum Zegveld was lid van de begeleidingscommissie. Een van de belangrijkste uitkomsten is, dat een peilverhoging van 60 naar 35 cm beneden maaiveld een negatief inkomenseffect bij conventionele melkveebedrijven heeft van ca. f 600,- per ha per jaar. Dit komt bij benadering overeen met een halvering van de landbouwinkomens.

Raalte, Praktijkcentrum voor duurzame en biologische varkenshouderij

Praktijkcentrum Raalte heeft gedurende de hele MKZ-crisis in het toezichtgebied gelegen en alle zorg en beperkingen aan den lijve ondervonden. Lange tijd kon geen sperma worden aangevoerd. Dit probleem is opgevangen door bedrijfs-KI toe te passen, waarbij sperma werd opgevangen van de eigen (zoek)beren en vervolgens geïnsemineerd. Hoewel daar geen ervaring mee was, zijn de bevruchtingsresultaten meegevallen. Wegens het vervoersverbod nam de omvang van de varkensstapel met een kleine 600 dieren per maand toe. Om deze dieren te kunnen houden is met een hoge bezetting opgelegd en is tijdelijke aanvullende huisvesting gecreëerd. Het heeft tot de tweede helft van september geduurd voordat de naweën van mond- en klauwzeer verdwenen waren. De technische resultaten zijn in de tweede helft van het jaar wat teruggevallen, waarschijnlijk deels door de overbezetting en hoge werkdruk tijdens de mond- en klauwzeer periode en van een mogelijk sluimerende besmetting van Abortus-blauw / Circo.

In 2001 hebben beperkte bedrijfsaanpassingen plaatsgevonden. Deze waren vooral gericht op pilot-onderzoek naar kansrijke ideeën voor de nieuwbouw. Een kraamafdeling voor biologische zeugen en biggen is aangepast naar een volledig dichte vloer in de binnenruimte en verschillende uitvoeringen van biggenonderkomens, zowel in de kraamstal als ook in de biggenopfok, zijn beproefd. De aandacht is nadrukkelijk gericht op de geplande nieuwbouw. Inmiddels zijn de milieu- en bouwvergunning verleend om het bedrijf om te zetten naar een gesloten eenheid van 300 zeugen voor

Gecombineerde ventilatie bevordert gezondheid van gespeende biggen

Verder blijkt dat het wel belangrijk is de instelling van de...

biologisch, scharrel- en duurzaam gangbaar onderzoek, waarbij de biologische stalruimten in de bouwplanning als eerste zullen worden gerealiseerd.

Op 1 oktober 2001 is ing. Adriaan Vernooij, als nieuwe bedrijfsleider van Praktijkcentrum Raalte gestart. Adriaan Vernooij was voordien werkzaam bij het Productschap voor Vee en Vlees, waar hij zich in hoofdzaak met scharrel- en biologische varkenshouderij bezighield.

Sterksel, Praktijkcentrum voor innovatie in de varkenshouderij

In 2001 is de grondige herstructurering van dit multifunctioneel praktijkcentrum doorgegaan. In 2000 is de eerste helft van de nieuwe vleesvarkensstal gerealiseerd. In 2001 is de tweede helft gebouwd en in gebruik genomen. In 2002 zal nog een nieuwe vleesvarkensstal voor ongeveer 600 vleesvarkens gebouwd worden. Tevens zullen de stal voor de kraamzeugen en de stal voor gespeende biggen gerenoveerd worden.

Na deze herstructurering is het complete bedrijf vernieuwd en voldoet aan de nieuwste welzijns- en milieu-eisen. Het praktijkcentrum zal dan 300 zeugen en 2400 vleesvarkens huisvesten. Vanuit de praktijk is veel belangstelling voor de verbouwing aangezien deze gepaard gaat met een groot aantal vernieuwende zaken met betrekking tot huisvesting en milieu.

De volledig gerenoveerde stal voor gaste en drachtige zeugen heeft vijf verschillende groepshuisvestingssystemen. Naast bekende systemen zoals het voerstation en voerligboxen met uitloop zijn

drie nieuwe systemen in gebruik: Semi-onbepaalde droogvoeding via droogvoerbakken met instelbare wachttijden tussen het vallen van twee voerporties; Individueel gestuurde voeding via nippelstations; Brijvoeding met bijproducten via een lengtetrog.

Deze systemen worden in 2002 in onderzoek genomen. Verder zijn in deze stal vier nieuwe ammoniakemissiearme systemen onderzocht die gebaseerd zijn op verkleining van het emitterend mestoppervlak.

Bij de gespeende biggen is een hypermoderne brijvoerinstantie geïnstalleerd. Met deze installatie kunnen droge grondstoffen worden gefermenteerd (bijv. vergisten van graankorrels). Deze gefermenteerde grondstoffen zullen waarschijnlijk een positief effect hebben op de gezondheid en technische resultaten van gespeende biggen. Hierdoor zal het gebruik van antimicrobiële groeibevorderaars niet meer nodig zijn.

De nieuwe vleesvarkensstal met twaalf afdelingen à 144 vleesvarkensplaatsen is nu volledig in gebruik. De stal is o.a. uitgevoerd met zowel een brijvoer- als een droogvoerinstantie, diverse brijvoerverstrekkingmethoden, aansturing van meerdere aparte ventilatoren door één frequentieregelaar, centrale afzuiging, een warmtepomp en een ondergronds luchtinlaatsysteem. In 2001 heeft in de stal een onderzoek gelopen naar drie verschillende hokuitvoeringen met 60% dichte vloer vergeleken met een hokuitvoering met 40% dichte vloer.

De nieuwe biogasinstallatie is inmiddels in gebruik genomen. In 2002 zal het onderzoek met de installatie zich vooral richten op monitoring, optimalisatie en economisch rendement. In een later

Verrijkte kooi Spelderholt

BEEKBERGEN - Geïnteresseerde pluimveehouders bekijken de verrijkte kooi in één van de proefstallen van het onderzoekscentrum Het Spelderholt van het Praktijkonderzoek Veehouderij

(PV). Het PV organisa excursies over waarin de resultaten met dit type kooier teerd.

stadium worden ook de mogelijkheden van covergisting van plantaardig materiaal bekeken.

Evenals voorgaande jaren hebben zich in de bedrijfsvoering weinig knelpunten voorgedaan. De technische resultaten waren zowel in de vermeerdering als in de mesters zeer goed.

Vanuit de praktijk is er veel belangstelling voor de herstructurering en het onderzoek op Praktijkcentrum Sterksel. Dit blijkt ook uit het grote aantal bezoekers.

Het Spelderholt Praktijkcentrum voor Pluimvee, Nertsen en Konijnen

Eind mei begin juni zijn er op "Het Spelderholt" thema-excursies gehouden met als onderwerp de verrijkte kooi voor leghennen. In totaal hebben circa 90 personen deelgenomen aan de thema-excursies.

Ook andere groepen hebben "Het Spelderholt" weten te vinden. Zowel pluimveehouders, voorlichters als studenten van scholen en diverse buitenlandse groepen hebben het "Het Spelderholt" bezocht en kennis genomen van het onderzoek dat daar wordt uitgevoerd. Speciaal voor de bezoekers van de VIV zijn er tijdens die week excursiedagen aangeboden. Tijdens die twee dagen hebben ongeveer 50 personen uit Zuid-Amerika en Finland hiervan gebruik gemaakt. Medio 2002 start de nieuwbouw van het proefbedrijf in Lelystad. Een jaar later zullen de stallen worden opgeleverd en kunnen de proeven van start gaan.

Het plan omvat de nieuwbouw van zes stallen voor pluimvee en konijnen. Er komen twee stallen voor leghennen, waarvan 1 voor

biologische houderij. Verder komen er een vleeskuikenstal, een stal voor vleeskuikenouderdieren en twee multifunctionele stallen. De multifunctionele stallen zijn in ieder geval geschikt voor de houden van kalkoenen, eenden, vleeskuikens en konijnen.

De beide legstallen krijgen vanaf het begin een uitloop voor de leghennen. Bij alle andere stallen bestaat de mogelijkheid tot het aanleggen van een uitloop. In totaal beschikt het nieuwe proefbedrijf in Lelystad over 30 ha grond. We proberen de nieuwe vormen van duurzame houderij zo in te richten, dat ook het publiek er via fietsen en wandelpaden kennis van kan nemen.

Bepalend voor de bouw en de inrichting van de stallen is een duurzame pluimveehouderij die gericht is op de toekomst. Op dier-, stal-, perceels-, bedrijfs- en sectorniveau zal onderzoek worden gedaan naar dierwelzijn, diergezondheid, productveiligheid, productkwaliteit, milieu, arbeid en arbeidsomstandigheden. Uitgangspunt is het ontwikkelen en stimuleren van kansen voor een internationaal concurrerende en maatschappelijk gewenste pluimveehouderij. Het proefbedrijf vervult daarin een zeer belangrijke rol, doordat naast onderzoek ook veel aandacht wordt geschonken aan de mogelijkheden voor kennisoverdracht. Elke stal wordt voorzien van bezoekersruimten terwijl ook moderne middelen voor kennisoverdracht op afstand worden benut.

Voorzien is dat het Praktijkcentrum voor de Pluimveehouderij "Het Spelderholt" eind 2003 wordt gesloten. Daarmee komt een einde aan 82 jaar onderzoek op dit landgoed. De verwachting is, dat het proefbedrijf in Lelystad kan uitgroeien tot een landgoed nieuwe stijl in de Landstad Lelystad!

Kennisoverdracht: praktisch & toepasbaar!

Het aantal veehouderijbedrijven neemt af, maar de vraag naar kennis neemt toe. Niet alleen veehouders, maar ook toeleveranciers, verwerkers, beleidsmakers en adviseurs vragen naar nieuwe, direct toepasbare kennis: kennis op maat gemaakt. Het Praktijkonderzoek Veehouderij heeft veel kennis op een groot aantal werkvelden.

Wij ontwikkelen en organiseren activiteiten om aan die kennisvraag te voldoen. Soms met algemene breed toegankelijke open dagen, maar de laatste jaren meer en meer met specifiek op de doelgroep afgestemde activiteiten.

Nieuwe afdeling voor kennisoverdracht

In 2001 is gestart met de afdeling Kennisexploitatie en Marketing (KEM). Deze afdeling onderzoekt de behoefte aan kennisproducten. KEM weet wat in eigen huis aan onderzoek en expertise aanwezig is en maakt hiervan toepasbare kennisproducten voor de verschillende doelgroepen. Hiertoe werken binnen de afdeling meerdere redacteurs (artikelen, publicaties, rapporten, themaboeken) en webmasters (internet), een kennismakelaar (organisatie) en enkele productmanagers (ontwikkeling).

Studie- en themadagen

Door de MKZ-crisis was het Praktijkonderzoek Veehouderij van 1 maart tot 1 september nagenoeg afgesloten voor

bezoekers. Grote activiteiten in de zomer zijn daardoor niet doorgegaan. Het Praktijkonderzoek Veehouderij vindt het belangrijk dat de praktijkcentra ook in de toekomst open blijven voor bezoekers. Met strengere hygiëne eisen kunnen wij nog steeds bezoekers blijven ontvangen.

In het najaar zijn we weer gestart met het organiseren van studie- en themadagen. Het zien van de theorie in de praktijk is en blijft één van de belangrijkste onderdelen van kennisoverdracht.

De studiedagen "Automatisch Melken voor veehouders" - alles over robotmelken - trokken veel belangstelling. De studiedag "Bouwen" (i.s.m. het bedrijfsleven) mocht ook op veel waardering rekenen.

Nieuw het afgelopen jaar was de thema-excursie "Verrijkte Kooien" voor pluimveehouders.

Voor de varkenshouderij wordt in februari gestart met een sectordag met inleidingen over de toekomstmogelijkheden van de varkenshouderij.

De deskundigen van het Praktijkonderzoek Veehouderij zijn veelgevraagde inleiders voor studieclubs, verenigingen van bedrijfsvoorlichting, LTO-afdelingen en het bedrijfsleven. Een actueel overzicht van de beschikbare inleidingen voor alle sectoren (rundvee, schapen, paarden, varkens, pluimvee, nertsen en konijnen) staat in een landelijk verspreide Inleidingenbundel. Ook worden medewerkers van het Praktijkonderzoek Veehouderij veelvuldig geraadpleegd door journalisten en redacteurs van de vakpers.

Meer weten? Bel 0320 – 293 480

De kennismakelaar helpt u met een passende oplossing voor al uw vragen op het terrein van excursies, inleidingen, studiedagen of themadagen.

Internet als kennisbron

Het PV investeert al enkele jaren veel tijd en geld in een goede ontsluiting van haar opgedane kennis via internet. De kennis wordt o.a. ontsloten door het geven van praktische tips (die ook via e-mail te ontvangen zijn) en door het beschikbaar stellen van onderzoeksresultaten in de KennisDataBank voor de Veehouderij. Wekelijks verschijnt een actuele tip voor iedere sector en worden de laatste onderzoekscijfers gepubliceerd. Alle publicaties en brochures zijn opvraagbaar en vrij toegankelijk. In de KennisDataBank zijn voor de rundveehouderij alle artikelen, rapporten en publicaties vanaf de jaren '70 beschikbaar. Voor de pluimveehouderij gaat de informatie terug tot 1995 en wordt hard gewerkt om de informatie uit voorgaande jaren ook op te nemen.

Eind 2001 is gestart met de ontsluiting van varkensinformatie. De toegang tot de Kennis Data Bank is onderdeel van het uitgebreide abonnement op Praktijkonderzoek. In dit abonnement kunnen abonnees bovendien vakinhoudelijke vragen stellen aan een deskundige van het Praktijkonderzoek Veehouderij. De vragen met bijbehorende antwoorden worden toegevoegd aan de KennisDataBank. Zo breidt het kennisnet zich uit met informatie waar bij de gebruikers vraag naar is. Ook de software van het Praktijkonderzoek Veehouderij wordt meer en meer toegankelijk via internet. Vanaf 2001 is de Stikstof-jaarwijzer via de internetsite van het Praktijkonderzoek Veehouderij voor iedereen gratis te gebruiken. Volgend jaar zal de KWIN-Veehouderij (KWantitatieve

INformatie) en de BBPR-snelwijzer (het Bedrijfs Begrotings Programma voor de Rundveehouderij) ook toegankelijk zijn via de website. Kijk op WWW.PV.WAGENINGEN-UR.NL - De kennisbron op internet !

Nieuwe hand- en themaboeken

In 2001 verscheen het nieuwe handboek Schapenhouderij, een themaboek Groepshuisvesting voor zeugen en het themaboek voor de Scharrelvarkenshouderij. De boeken zijn een goed voorbeeld van onderzoeksresultaten die vertaald zijn in praktisch toepasbare kennis en kengetallen. Ook werd in het najaar de KWIN-Veehouderij geactualiseerd, een bundel met veelgebruikte technisch-economische normen en waarden welke gebruikt wordt door veehouders, adviseurs op technisch en financieel gebied en het onderwijs. Abonnees ontvingen het periodiek 'Praktijkonderzoek' afgelopen jaar in een nieuw jasje. In 'Praktijkonderzoek' staan korte artikelen met de laatste informatie uit het onderzoek, aankondigingen van activiteiten overzichtelijk gebundeld.

Praktijkcentra als ontmoetingsplaats

In 2001 is veel gebouwd op onze praktijkcentra. Veel aanpassingen en vernieuwingen voor onderzoek, maar ook voor demonstratie naar de praktijk. Ook in 2002 blijven de praktijkcentra de plek bij uitstek voor kennisoverdracht. Juist daar zullen wij ook in het nieuwe jaar weer interessante studie-thema- en sectordagen organiseren. U bent van harte welkom!

Omzet in de lift

Praktijkcentra, onderzoek en kennisoverdracht zijn de drie peilers waarop het Praktijkonderzoek Veehouderij staat. In tabel 1 staat de omzet die deze onderdelen in 2001 gerealiseerd hebben.

Tabel 1 Omzet (x 1.000 euro)

Opbrengst praktijkcentra	4.765
Onderzoeksopdrachten	
Ministerie van Landbouw Natuurbeheer en Visserij	7.714
Productschappen	6.807
Derden	3.857
Kennisoverdracht	771

In totaal bedraagt de omzet zo'n 23,9 miljoen euro. Vergeleken met 2000 is de omzet met ca 2,9 miljoen euro toegenomen. Een belangrijke verklaring hiervoor zijn de extra opdrachten vanuit het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij.

Natuurlijk staan hier ook kosten tegen over. Een samenvatting hiervan staat in tabel 2.

Tabel 2 Uitgaven (percentage)

Personeel	48
Huisvesting	7
Materiële kosten	11
Werk door derden	14
Exploitatiekosten praktijkcentra	17
Investerings / afschrijvingen	3

Het belangrijkste 'werkkapitaal' is het personeel. We besteden dan ook veel aandacht aan (bij)scholing en training van de PV-medewerkers.

Ondanks de mond- en klauwzeer uitbraak in het voorjaar kan het jaar 2001 toch met 'nul-resultaat' afgesloten worden. Dit is ook nodig om als verzelfstandigde organisatie 'wat spek op de ribben' te krijgen.

Personeel & Organisatie

Reorganisatie Praktijkonderzoek Veehouderij

Alle PV-medewerkers zijn nu formeel werkzaam bij Praktijkonderzoek Veehouderij. Voor een aantal medewerkers die geen functie ambieerden binnen de nieuwe organisatie, is gezocht naar een baan buiten het PV. Omdat dit grote zorgvuldigheid vereist, is dit proces nog niet geheel afgerond.

Personeelsbestand

Na de plaatsingsprocedure bleek dat lang niet in alle functies kon worden voorzien. Daarna is begonnen met het openstellen van vacatures. Het lukte soms slechts met veel moeite en inspanningen om bepaalde functies in te vullen; met name als het gaat om leidinggevende functies en functies die speciale kennis en vaardigheden vereisen. Uiteindelijk zijn echter de meeste vacatures ingevuld. Het Praktijkonderzoek Veehouderij kon dit jaar ruim 50(!) nieuwe medewerkers verwelkomen.

OR-platform

Op constructieve wijze heeft de OR het afgelopen jaar meegelopen met de invulling van de nieuwe organisatie. Vooral waar het de personeelsbelangen betrof, heeft de OR voorstellen gedaan, die ook vaak goed ingepast konden worden. In november zijn er verkiezingen geweest, waarna een nieuwe Ondernemingsraad aan de slag kon gaan.

ARBO

Samen met interne en externe Arbodiensten is het ARBO-beleid bij Praktijkonderzoek Veehouderij verder uitgewerkt.

Veel aandacht wordt besteed aan preventie van RSI, o.a. door het geven van voorlichting aan de medewerkers en de aankoop van nieuwe bureaus en stoelen. Het bleek dat sommige bureaus ouder waren dan de medewerker die eraan zat te werken!

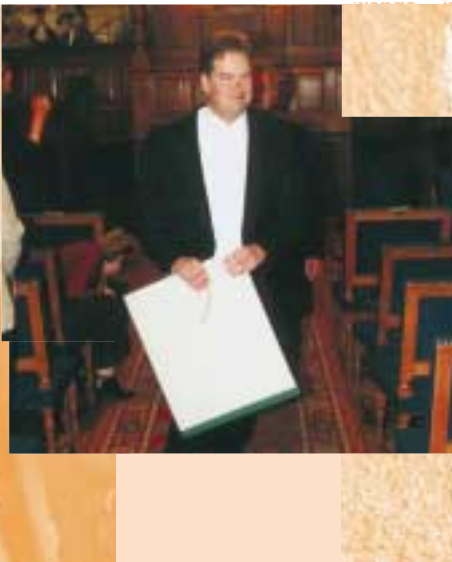
Promoties

Marko Ruis, wetenschappelijk onderzoeker (divisie Pluimvee, Nertsen en Konijnen) is op 11 juni 2001 bij de Rijksuniversiteit Groningen gepromoveerd op "Social stress as a source of reduced welfare in pigs"; Invloed van sociale stress op vleesvarkens.

Leon Sebek, wetenschappelijk onderzoeker (divisie Rundvee, Schapen en Paarden) is op 17 oktober 2001 in Wageningen bij de Landbouwuniversiteit gepromoveerd op "Protein metabolism of prolific ewes during late gestation and early lactation"; Eiwitstofwisseling van vruchtbare oaien tijdens de late dracht en begin van de lactatie.

Opleidingen

In 2001 heeft een groot aantal medewerkers de cursus Presenteren gevolgd; tevens bestond het algemene cursus-aanbod uit de cursus Effectief Schrijven. Intern zijn er trainingen gegeven voor Genstat en Statistiek. Daarnaast is door meerdere medewerkers een opleiding of cursus gevolgd ter verdieping of verbreding van hun persoonlijke ontwikkeling en/of functie-invulling. Een aantal hiervan loopt door in het komende jaar.

Internationale Samenwerking

Het Praktijkonderzoek Veehouderij was ook in 2001 actief op het terrein van internationale samenwerking. De projecten in Hongarije en Litouwen zijn succesvol afgerond en een nieuw project in China is opgestart.

Hongarije

In 2001 is het project voor het ontwerpen van het I&R systeem voor varkens afgerond. Omdat Hongarije lid gaat worden van de EU is een I&R systeem voor varkens nodig dat voldoet aan de EU-eisen. Behalve het PV nemen ook de Gezondheidsdienst voor Dieren in Deventer en AMSO (een consultancy bureau) deel aan het project. In 2001 is een proefproject met I&R in twee provincies succesvol uitgevoerd. Enkele Hongaarse deskundigen hebben Nederland bezocht om zich hier op de hoogte te stellen van het I&R systeem. Op basis van de ervaringen in het proefproject is nu een I&R systeem ontworpen dat voldoet aan de EU normen.

Litouwen

In Litouwen is eind 1999 een project gestart voor het verbeteren van de melkveehouderij. Het doel van het project is het demonstreren van moderne melkveehouderij technieken op 5 middelgrote familiebedrijven en 1 groot-schalig gemengd bedrijf. Het PV heeft kennis geleverd bij de voederverzorging, huisvesting en melkwaliteit. Daarnaast krijgen economie, veevoeding, kalveropfok etc. ruime aandacht. Met ondersteuning van het PV zijn nieuwe loop en/of

potstallen gebouwd. Op het grootschalig melkveebedrijf is een bestaande grupstal ("kolchoz" stal) omgebouwd tot ligboxenstal.

Zeer succesvol is ook de introductie van Nederlandse gras-mengsels met witte klaver. De productiviteit van het grasland is daardoor sterk gestegen. Gecombineerd met betere inkuilmethoden levert dat veel meer voer van betere kwaliteit. De import van Nederlands vee kon helaas niet doorgaan vanwege de BSE- en MKZ-perikelen. Er zijn goede contacten met de Litouwse voorlichtingsdienst. Een aantal voorlichters is in Nederland bijgeschoold op het terrein van huisvesting en melkwaliteit.

Nieuw project in China

Het PV gaat een project uitvoeren voor kennisoverdracht van melkveehouderij praktijkonderzoek ("farming systems en on-farm research"). Het PV doet dit project samen met het IAC in Wageningen, Cebeco Seeds en Provimi. In China wordt samengewerkt met de landbouw universiteit van Henan in Zhengzhou. Het door Ministerie van LNV gefinancierde melkveedemonstratie project SIDDAIR doet ook mee. Kennisoverdracht door training van de Chinese staf in Nederland en China vormt een belangrijk onderdeel. Verder wordt onderzoek naar verschillende melkveehouderij systemen in de regio gecombineerd met praktijkonderzoek op praktijkbedrijven en op het melkveedemonstratie bedrijf SIDDAIR (vooral gericht op voedergewassen en voersupplementen).

Directie
en medewerkers
Praktijkonderzoek
Veehouderij
wensen u
een voorspoedig
en gezond 2002

